

ลักษณะทั่วไปของสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาจีนและภาษาไทย

สำนวนที่มีตัวเลข หมายถึง สำนวนที่ใช้ตัวเลขประกอบเข้าด้วยกันกับคำอื่นๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนอันเป็นรูปแบบทางภาษาที่สั้น กระชับและเต็มไปด้วยความหมายแฝง สำนวนที่มีตัวเลขในภาษาจีนและภาษาไทยมีลักษณะทั่วไปที่ทั้งคล้ายกันและต่างกัน ดังต่อไปนี้

3.1 ลักษณะทั่วไปของสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาจีน

เนื่องจากสำนวนตัวเลขเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนที่มีอยู่ในภาษา ดังนั้นจึงมีลักษณะกว้างๆ ที่คล้ายคลึงกันกับสำนวน โดยทั่วไป ทว่า ถ้าพิจารณาให้ดีแล้วจะพบว่า ตัวเลขที่ปรากฏในสำนวนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดลักษณะสำคัญของสำนวนที่มีตัวเลขให้แตกต่างจากสำนวน โดยทั่วไป อาจกล่าวได้ว่าสำนวนที่มีตัวเลขมีลักษณะทั่วไป พอสรุปได้ดังนี้

3.1.1 รูปแบบของสำนวน

รูปแบบของสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาจีนอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การใช้ตัวเลขตัวเดียว และการใช้ตัวเลขสองตัวในสำนวน

3.1.1.1 การใช้ตัวเลขตัวเดียวในสำนวน

Xū Zhāobēn (1980 : 135-139) กล่าวว่ารูปแบบการใช้ตัวเลขเพียงตัวเดียวในสำนวนนั้น ตัวเลข — yī “หนึ่ง” นับเป็นตัวเลขที่นำมาใช้มากที่สุด นอกจากนี้เขายังกล่าวว่า การใช้ตัวเลขเพียงตัวเดียวในสำนวนนั้น บ่อยครั้งจะใช้อยู่ในตำแหน่งแรกของสำนวน ตัวอย่างเช่น

一帆風順
yī fān fēng shùn
หนึ่ง ไบเรือ ลม ตามทิศทาง

ราบรื่นเป็นอย่างยิ่ง

一塵不染
yī chén bù rǎn
หนึ่ง ผุ่น ไม้ แปดแป้น

หมจดจ่ไรราศี

心口如一
xīn kǒu rú yī
ใจ ปาก เหมือน หนึ่ง

ปากกับใจตรงกัน

心無二用
xīn wú èr yòng
ใจ ไม่ สอง ใจ

จิตใจมุ่งมั่น

三思而行
sān sī ér xíng
สาม พิจารณา แล้ว ทำ

ไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนปฏิบัติ

七竅生煙
qī qiào shēng yān
เจ็ด รู เกิด คว้น

โกรธเป็นฟืนเป็นไฟ

百折不撓
bǎi zhé bù nǎo
ร้อย ล้มเหลว ไม่ ยอมแพ้

ไม่ย่อท้อ

3.1.1.2 การใช้ตัวเลขสองตัวในสำนวน

การปรากฏร่วมกันของตัวเลขสองตัวในสำนวนอาจแบ่งได้เป็น การใช้ตัวเลขสองตัวเรียงชิดติดกัน การใช้ตัวเลขคั่นสลับกับคำ และการใช้ตัวเลขที่ซ้ำกัน

3.1.1.2.1 การใช้ตัวเลขสองตัวเรียงชิดติดกัน

ตำแหน่งของตัวเลขที่นำมาเรียงชิดติดกันนั้นสามารถอยู่ได้ทั้งข้างหน้า ตรงกลางและข้างท้าย เช่น 三五成群 sān wǔ chéng qún “สามห้าเป็นกลุ่ม หมายความว่า คนจำนวนหนึ่งที่อยู่ร่วมกัน” 亂七八糟 luàn qī bā zāo “วุ่นวาย เจ็ด แปด และ เกะ หมายความว่า ยุ่งเหยิง ไม่เป็นระเบียบ ผักดัมขมขมย่ำ” 略知一二 lüè zhī yī èr “คร่าวๆ รู้ หนึ่ง สอง หมายความว่า รู้แบบงูๆปลาๆ” เป็นต้น

3.1.1.2.2 การใช้ตัวเลขคั่นสลับกับคำ

รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่พบมากที่สุด กล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบเฉพาะของสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาจีน สำหรับตัวเลขที่สามารถนำมาประกอบกันนั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก และสามารถจำแนกรูปแบบดังกล่าวนี้ได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1.1.2.2.1 การใช้ตัวเลขสองตัวที่เหมือนกันค้นสลับกับคำ ตัวอย่างเช่น

半 .A.. 半 .B..

半信半疑

เชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง

bàn xìn bàn yí

ครึ่ง เชื่อ ครึ่ง สงสัย

一 .A.. 一 .B..

一心一意

ใจจดใจจ่อ

yí xīn yí yì

หนึ่ง ใจ หนึ่ง ความคิด

三 .A.. 三 .B..

三纓三浴

ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความนับถือ

sān xīn sān yù

สาม อบด้วยกลิ่นหอม สาม อาบน้ำ

七 .A.. 七 .B..

七擒七縱

ใช้กลยุทธ์ควบคุมฝ่ายตรงข้าม

qī qín qī zòng

เจ็ด จับกุม เจ็ด ปล่อยตัว

十 .A.. 十 .B..

十全十美

สมบูรณ์แบบ

shí quán shí měi

สิบ ครบ สิบ สวย

百 .A.. 百 .B..

百發百中

แม่นยำเหมือนจับวาง

bǎi fā bǎi zhòng

ร้อย ยิง ร้อย ถูก

3.1.1.2.2.2 การใช้ตัวเลขสองตัวที่ต่างกันคั่นสลับกับคำ ตัวอย่างเช่น

— A.半 B..

一麟半爪

เศษเล็กเศษน้อย

yī lín bàn zhǎo

หนึ่ง เกี๋ยง ครึ่ง เล็บ

— A.二 B..

一乾二淨

เรียบร้อยสะอาดหมดจด

yī qiān èr jìng

(gānjìng = สะอาด)

หนึ่ง สอง¹

— A.兩 B..

一刀兩斷

เด็ดบัวไม่ไว้ใย

yī dāo liǎng duàn

หนึ่ง ตัด สอง ท่อน

— A.三 B..

一板三眼

ไม่สู้สี่สู้ห้า

yī bǎn sān yǎn

หนึ่ง จังหวะ สาม จังหวะ

— A.四 B..

一謙四益

ถ่อมตัวแล้วได้ประโยชน์มากมาย

yī qiān sì yì

หนึ่ง ถ่อมตัว สี่ ประโยชน์

---

¹ “สอง” ที่ใช้ในสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาจีนนั้น มีทั้ง 二 èr และ 兩 liǎng

一 A. 五 B.

一夕五起

มีเรื่องมากมายในเวลาอันสั้น

yī xī wǔ qǐ

หนึ่ง ตอนเย็น ห้า เรื่องราว

一 A. 九 B.

一言九鼎

คำพูดที่มีค่า

yī yǎn jiǔ dǐng

หนึ่ง คำพูด เก้า ภาระในสมัยโบราณ

一 A. 十 B.

一目十行

อ่านหนังสือได้รวดเร็ว

yī mù shí háng

หนึ่ง ดู สิบ แถว

一 A. 百 B.

一呼百諾

มีอำนาจมาก

yī hū bǎi nuò

หนึ่ง เรียก ร้อย รับปาก

一 A. 千 B.

一日千里

รุดหน้าไปไกล

yī rì qiān lǐ

หนึ่ง วัน ร้อย ลี้

一 A. 萬 B.

一本萬利

ทุนน้อยกำไรมหาศาล

yī běn wàn lì

หนึ่ง ต้นทุน หมื่น กำไร

A. 二 B. 三

接二連三

ทยอยติดต่อกันมาอย่างไม่ขาดสาย

jiē èr lián sān

ติดกัน สอง เชื่อมกัน สาม

兩 ..A.三..B..

兩面三刀
liǎng miàn sān dāo
สอง หน้า สาม มีด

คือสองหน้า

三 ..A.一..B..

三爲一體
sān wéi yī tǐ
สาม เป็น หนึ่ง วัตถุ

องค์ประกอบทั้งสาม

三 ..A.二..B..

三心二意
sān xīn èr yì
สาม จิต สอง ใจ

สองจิตสองใจ

三 ..A.兩..B..

三長兩短
sān cháng liǎng duǎn
สาม ขาว สอง สั้น

มีอันเป็นไป

A.三 B.. 四

朝三暮四
zhāo sān mù sì
เช้า สาม เย็น สี่

น้ำกลิ้งบนใบบอน

三 ..A.五..B..

三年五載
sān nián wǔ zǎi
สาม ปี ห้า ปี

สี่ห้าปี

三 ..A. 六..B..

三頭六臂
sān tóu liù bì
สาม เศียร หก กร

สามเศียรหกกร

三 A. 八 B..

三災八難
sān zāi bā nán
 สาม ภัย แปล ภัย

ภัยพิบัติทั้งหลาย

三 A. 九 B..

三教九流
sān jiào jiǔ liú
 สาม ลัทธิศาสนา เก้า สำนักนักคิด

สำนักความคิดต่างๆ

四 A. 五 B..

四分五裂
sì fēn wǔ liè
 สี่ แบ่ง ห้า แยกแยก

แตกออกเป็นเสี่ยงๆ

四 A. 八 B..

四平八穩
sì píng bā wěn
 สี่ ราบเรียบ แปล มั่นคง

อาถรรพ์ภริยาสุขุมเชือกเข็น

五 A. 三 B..

五大三粗
wǔ dà sān cū
 ห้า ใหญ่ สาม ลำสัน

รูปร่างสูงใหญ่ บึกบึน

五 A. 四 B..

五湖四海
wǔ hú sì hǎi
 ห้า ทะเลสาบ สี่ ทะเล

ทั่วทั้งแผ่นดินจีน

五 A. 六 B..

五顏六色
wǔ yán liù sè
 ห้า สี หก สี

สีสันมากมายหลากหลาย

五 A. 七 B..

五勞七傷

wǔ láo qī shāng

ห้า เหน็ดเหนื่อย เจ็ด บาดแผล

โรคภัยไข้เจ็บทั้งหลาย

五 A. 八 B..

五花八門

wǔ huā bā mén

ห้า ดอกไม้ แปด ประตู

ร้อยแปด

五 A. 十 B..

五光十色

wǔ guāng shí sè

ห้า แสง สิบ สี

สีส้มมากมาย ดูลานตา

七 A. 六 B..

七情六欲

qī qíng liù yù

เจ็ด อารมณ์ หก ตัณหา

อารมณ์และตัณหาทั้งหลาย

七 A. 八 B..

七上八下

qī shàng bā xià

เจ็ด ขึ้น แปด ลง

จิตใจว้าวุ่น สับสน

八 A. 九 B..

八病九痛

bā bìng jiǔ tòng

แปด ป่วย เก้า เจ็บปวด

เต็มไปด้วยโรคภัย

九 A. 一 B..

九牛一毛

jiǔ niú yī máo

เก้า วัว หนึ่ง ขน

ขนหน้าแข้งไม่ร่วง

十 A. 五 B..

十風五雨
shí fēng wǔ yǔ
 สิบ ลม ห้า ฝน

ฟ้าฝนดี

十 A. 九 B..

十拿九穩
shí ná jiǔ wěn
 สิบ ถือ เก้า มั่นใจ

มั่นใจมาก

百 A. 一 B..

百無一是
bǎi wú yī shì
 ร้อย ไม่มี หนึ่ง ไร

ไม่ถูกแม้แต่น้อย

百 A. 千 B..

百孔千瘡
bǎi kǒng qiān chuāng
 ร้อย รู พัน บาดแผล

สภาพที่พังยับเยิน

千 A. 一 B..

千篇一律
qiān piān yī lǜ
 พัน บท เหมือนกัน

เหมือนกันทั้งเพ

千 A. 百 B..

千方百計
qiān fāng bǎi jì
 พัน วิธี ร้อย แผนการ

ไม่ได้ด้วยเล่ห์ ก็เอา
ด้วยกล

千 A. 萬 B..

千呼萬喚
qiān hū wàn huàn
 พัน เรียก หมื่น เรียก

เรียกเป็นพันๆ หมื่นๆ
คำ

萬 A. 一 B..

萬眾一心

wàn zhòng yī xīn

หมื่น คนจำนวนมาก หนึ่ง ใจ

เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

萬 A. 千 B..

萬紫千紅

wàn zǐ qiān hóng

หมื่น สีม่วง พัน สีแดง

สีสันสวยสดงดงาม

การประกอบกันของตัวเลขในรูปแบบของการใช้ตัวเลขคั่นสลับคำนี้ แม้ว่าจะมีถึง 48 รูปแบบดังกล่าวข้างต้น แต่ที่มักปรากฏคู่กันเสมอซึ่งเป็นลักษณะเด่นของสำนวนที่มีตัวเลขในรูปแบบการใช้ตัวเลขคั่นสลับคำนี้มีเพียง 15 รูปแบบ¹ ดังต่อไปนี้

半 A.. 半 B..	เช่น	半信半疑	bàn xìn bàn yí	เชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง
一 A. 半 B..	เช่น	一鱗半爪	yī lín bàn zhǎo	เศษเล็กเศษน้อย
一 A. 一 B..	เช่น	一心一意	yī xīn yī yì	ใจจดใจจ่อ
一 A. 二 B..	เช่น	一乾二靜	yī gān èr jìng	เรียบร้อยสะอาดหมดจด
一 A. 百 B..	เช่น	一呼百諾	yī hū bǎi nuò	มีอำนาจมาก
三 A. 兩 B..	เช่น	三長兩短	sān cháng liǎng duǎn	มีอันเป็นไป
一 A. 三 B.. 四	เช่น	朝三暮四	zhāo sān mù sì	น้ำกึ่งบนใบบอน
三 A. 五 B..	เช่น	三年五載	sān nián wǔ zǎi	สี่ห้าปี
三 A. 六 B..	เช่น	三頭六臂	sān tóu liù bì	สามเศียรหกกร
四 A. 八 B..	เช่น	四平八穩	sì píng bā wěn	อาภัพกิริยาสุขุมเยือกเย็น
七 A. 八 B..	เช่น	七上八下	qī shàng bā xià	ใจเต้นตุ้ม ๆ ต๋ม ๆ
百 A. 千 B..	เช่น	百孔千瘡	bǎi kǒng qiān chuāng	สภาพที่พังยับเยิน
千 A. 百 B..	เช่น	千方百計	qiān fāng bǎi jì	ไม่ได้ด้วยเล่ห์ ก็ต้องเอาด้วยกล

¹ การใช้ตัวเลขสองตัวคั่นสลับคำเป็นรูปแบบพิเศษของการปรากฏร่วมกันของตัวเลขในสำนวน ซึ่งการปรากฏร่วมกันของตัวเลขทั้ง 15 รูปแบบนี้จะมีผลต่อการกำหนดความหมายแฝงของตัวเลขในสำนวน ดูรายละเอียดประกอบในบทที่ 4

千 A. 萬 B.. เช่น 千呼萬喚 qiān hū wàn huàn เรียกเป็นพันๆ หมื่นๆ คำ
萬 A. 千 B.. เช่น 萬紫千紅 wàn zǐ qiān hóng สีอันสวยสดงดงาม

นอกจากนี้ตัวเลขที่นำมาประกอบกันในรูปแบบคันสลับนี้ยังมีข้อจำกัดหรือกฎเกณฑ์ของการปรากฏร่วมที่ชัดเจน กล่าวคือ ไม่สามารถนำเลข 2 กับเลข 7 เลข 4 กับเลข 7 เลข 4 กับเลข 9 และเลข 6 กับเลข 8 มาใช้คันสลับกัน¹

3.1.1.2.3 การใช้ตัวเลขสองตัวซ้ำกัน

สำนวนที่มีตัวเลขสองตัวซ้ำกันนี้เมื่อเปรียบเทียบกับสองรูปแบบที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น อาจกล่าวได้ว่าการใช้ตัวเลขสองตัวซ้ำกันเป็นรูปแบบที่พบน้อยที่สุด เช่น 三三兩兩 sān sān liǎng liǎng “เป็นกลุ่มๆ กลุ่มละ 2-3 คน ทอยยกกันไป” 千千万萬 qiān qiān wàn wàn “พันพัน หมื่นหมื่น หมายความว่า มากมาย” เป็นต้น²

3.1.2 การเลือกใช้คำ

การเลือกใช้คำในสำนวนจีนที่มีตัวเลขนั้น สามารถพิจารณาได้ 2 แนวทางคือ พิจารณาในเรื่องความหมายของคำและพิจารณาในเรื่องชนิดของคำ

3.1.2.1 พิจารณาในเรื่องความหมายของคำ อาจแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. เลือกใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

ตัวอย่าง

一年半載

yī nián bàn zǎi

หนึ่ง ปี ครึ่ง ปี

หมายความว่า ราวครึ่งก่อนปี

ในสำนวนนี้ คำที่ 2 กับคำที่ 4 คือ คำว่า nián กับ zǎi เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

¹ คุราชกะเอ็ยคประกอบในหัวข้อ 2.4

² คุราชกะเอ็ยคเพิ่มเติมในหัวข้อ 3.1.3.1.2

一差二錯

yī chā èr cuò

หนึ่ง ผิด สอง พลาด

หมายความว่า ความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น

ในสำนวนนี้คำที่ 2 กับคำที่ 4 คือ chā กับ cuò เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

2. เลือกใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้าม

ตัวอย่าง

七上八下

qī shàng bā xià

เจ็ด ขึ้น แปด ลง

หมายความว่า จิตใจว้าวุ่น สับสน

ในสำนวนนี้คำที่ 2 กับคำที่ 4 คือคำว่า shàng กับ xià มีความหมายตรงกันข้ามกัน

九死一生

jiǔ sǐ yī shēng

เก้า ตาย หนึ่ง เกิด

หมายความว่า รอดจากปากเหยี่ยวปากกา

ในสำนวนนี้คำที่ 2 กับคำที่ 4 คือคำว่า sǐ กับ shēng มีความหมายตรงกันข้ามกัน

3. เลือกใช้คำที่มีความหมายอยู่ในกลุ่มเดียวกัน

ตัวอย่าง

三頭六臂

sān tóu liù bì

สาม เศียร หก กร

หมายความว่า มีอิทธิฤทธิ์มาก

ในสำนวนนี้คำที่ 2 กับคำที่ 4 คือ คำว่า tóu กับ bì เป็นคำที่มีความหมายอยู่ในกลุ่มเดียวกัน คือ ทั้ง tóu และ bì ต่างก็เป็นอวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกาย

九牛二虎

jiǔ niú èr hǔ

เก้า วัว สอง เสือ

หมายความว่า มีพลังกำลังมาก

ในสำนวนนี้คำที่ 2 กับคำที่ 4 คือคำว่า niú กับ hǔ เป็นคำที่มีความหมายอยู่ในกลุ่ม

เดียวกัน คือ ทั้ง niú และ hǔ ต่างก็เป็นสัตว์ใหญ่ที่มีกำลังวังชามาก¹

3.1.2.2 พิจารณาในเรื่องชนิดของคำ

จากการศึกษาวิเคราะห์ พบว่าในสำนวนที่มีตัวเลขประกอบนั้น มีการกำหนดชนิดของคำที่จะใช้กับรูปแบบพิเศษทั้ง 18 รูปแบบ² เอาไว้อย่างตายตัว เพื่อให้เข้าใจตรงกันในเรื่องชนิดของคำ ในที่นี้ ผู้วิจัยจะยกชนิดของคำซึ่งกล่าวไว้ว่ามี 15 ชนิดในหนังสือไวยากรณ์จีนกลาง (ประพิน มโนมัยวิบูลย์ 2541 : 6 - 31) มาประกอบการอธิบายดังนี้

1. คำนาม คือ คำที่หมายถึงสิ่งต่างๆทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม
2. คำบอกเวลา คือ คำนามที่มีความหมายเกี่ยวกับเวลา
3. คำบอกสถานที่ คือ คำนามที่มีความหมายเกี่ยวกับสถานที่
4. คำบอกทิศทาง คือ คำที่มีความหมายเกี่ยวกับทิศทาง
5. คำสรรพนาม คือ คำที่ใช้แทนนามและคำชนิดอื่นๆที่เป็นคำแท้ เช่น คำกริยา คำ

คุณศัพท์ เป็นต้น

6. คำบอกจำนวน คือ คำที่ใช้บอกจำนวนสิ่งของต่างๆ หรือการกระทำ ต่างๆ
7. คำลักษณนาม คือ คำที่ใช้จำแนกคำนามสามัญเป็นกลุ่มเป็นพวกหรือจำแนกการกระทำตามครั้งหรือตามช่วง เวลาหรือระยะทางที่ทำอากรนั้น
8. คำกริยา คือ คำที่ใช้แสดงอาการหรือสภาพหรือเหตุการณ์ต่างๆ
9. คำคุณศัพท์ คือ คำที่ขยายความหมายของคำนามในด้านต่างๆ เพื่อบอกสภาพ

ลักษณะ คุณสมบัติ สี ขนาด

10. คำวิเศษณ์ คือ คำที่ขยายความหมายของคำกริยาหรือคำคุณศัพท์ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ขึ้น

11. คำบุพบท คือ คำที่อยู่หน้าคำนาม สรรพนาม หรือวลีเพื่อแสดงความสัมพันธ์

ของคำนาม คำสรรพนาม หรือวลีนั้นกับคำกริยาในประโยค

¹ สำนวนนี้เดิมใช้ 九牛二虎之力 jiǔ niú èr hǔ zhī lì ซึ่งแปลว่า “พลังของวัวเก้าตัวและเสือสองตัว หมายความว่า มีพลังกำลังมาก” ต่อมาถูกตัดคำให้สั้นลงเหลือเพียง 4 คำ เพื่อให้เข้ากับรูปแบบสำนวนที่มี 4 คำอันเป็นรูปแบบของสำนวนที่ใช้มากที่สุดในปัจจุบัน

² รูปแบบพิเศษดังกล่าวนี้ได้แก่รูปแบบ — ..A.. 不 ..B.. , 百 ..A.. 不 ..B.. , 一 ..A.. 而 ..B.. รวมกับอีก 15 รูปแบบที่ใช้ตัวเลขสองตัวค้นสลับกับคำดังที่ได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อ 3.1.1.2.2.2

12. คำเชื่อม คือ คำที่ใช้เชื่อมคำ วลี หรือประโยค เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆหรือระหว่างเหตุการณ์ต่างๆหรือระหว่างสิ่งต่างๆกับเหตุการณ์ที่กล่าวถึงในประโยคนั้น
13. คำช่วย คือ คำไม่แท้¹ ที่ใช้เพื่อบอกหน้าที่ต่างๆทางไวยากรณ์
14. คำอุทาน คือ คำที่เกิดจากการเปล่งเสียงแสดงอารมณ์ หรือเปล่งเสียงเรียกผู้อื่นให้เกิดความสนใจ
15. คำเลียนเสียง คือ คำที่เกิดจากการเปล่งเสียงเลียนเสียงต่างๆ

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ส่วนวนที่มีตัวเลขประกอบนั้น มีการกำหนดชนิดของคำไว้อย่างตายตัว ในส่วนวนที่มีรูปแบบพิเศษ 18 รูปแบบ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าชนิดของคำที่ใช้ในรูปแบบพิเศษทั้ง 18 รูปแบบมีดังนี้

1. รูปแบบ 半..A..半..B..

A และ B เป็นคำกริยา

半推半就

เล่นตัว

bàn tuī bàn jiù

ครึ่ง บอกรีด ครึ่ง ค่อยๆตาม

半信半疑

เชื่อครึ่ง ไม่เชื่อครึ่ง

bàn xìn bàn yí

ครึ่ง เชื่อ ครึ่ง สงสัย

A และ B เป็นคำคุณศัพท์

半嗔半喜

ทั้งดีใจทั้งโกรธ

bàn chēn bàn xǐ

ครึ่ง โกรธ ครึ่ง ดีใจ

半明半暗

มืดบ้างสว่างบ้าง

bàn míng bàn àn

ครึ่ง สว่าง ครึ่ง มืด

¹ คำไม่แท้ คือ คำที่มีความหมายไม่เต็มในตัวเอง แต่เป็นคำที่ใช้เพื่อบ่งบอกหน้าที่ต่างๆทางไวยากรณ์ได้แก่ คำบุพบท คำเชื่อม คำช่วย คำอุทาน และคำเลียนเสียง

2. รูปแบบ — ..A.. — ..B..

A และ B เป็นคำนาม

一心一意
yī xīn yī yì
หนึ่ง ใจ หนึ่ง ความคิด

ใจจดใจจ่อ

一模一樣
yī mú yī yàng
หนึ่ง เบ้าหลอม หนึ่ง แบบ

เหมือนกันราวกับแกะ

A และ B เป็นคำกริยา

一唱一和
yī chàng yī hè
หนึ่ง ร้อง หนึ่ง รับ

ร้องเรียกและขานรับกัน

一張一弛
yī zhāng yī chí
หนึ่ง ตึง หนึ่ง คลาย

เคี้ยวตึง เคี้ยวหย่อน

A และ B เป็นคำคุณศัพท์

一長一短
yī cháng yī duǎn
หนึ่ง ยาว หนึ่ง สั้น

อันหนึ่งยาว อันหนึ่งสั้น

一大一小
yī dà yī xiǎo
หนึ่ง ใหญ่ หนึ่ง เล็ก

อันหนึ่งใหญ่ อันหนึ่งเล็ก

A และ B เป็นคำบอกทิศทาง

一東一西
yī dōng yī xī
หนึ่ง ตะวันออก หนึ่ง ตะวันตก

อยู่คนละทิศคนละทาง

一上一下
yī shàng yī xià
หนึ่ง ขึ้น หนึ่ง ลง

คนหนึ่งขึ้น คนหนึ่งลง

3. รูปแบบ 一 ..A.. 半 ..B..

A และ B เป็นคำนาม

一年半載
yī nián bàn zǎi
หนึ่ง ปี ครึ่ง ปี

ราวครึ่งก่อนปี

一鱗半爪
yī lín bàn zhǎo
หนึ่ง เกือบ ครึ่ง เกือบ

เศษเล็กเศษน้อย

A และ B เป็นคำกริยา

一知半解
yī zhī bàn jiě
หนึ่ง รู้ ครึ่ง เข้าใจ

รู้ๆ ปลายๆ

4. รูปแบบ 一 ..A.. 二 ..B..

A และ B เป็นคำกริยา

一來二去
yī lái èr qù
หนึ่ง มา สอง ไป

ไปมาหาสู่กัน

A และ B เป็นคำคุณศัพท์

一清二楚
yī qīng èr chǔ
หนึ่ง สอง

ชัดเจนมาก
(qīngchǔ = ชัดเจน)

一乾二淨
yī gān èr jìng
หนึ่ง สอง

เรียบร้อยสะอาดหมดจด
(gānjìng = สะอาด)

5. รูปแบบ — ..A.. 百 ..B..

A และ B เป็นคำกริยา

一呼百應

yī hū bǎi yìng

หนึ่ง เรียก ร้อย ตอบ

พอเรียกคำหนึ่งก็ขานรับเป็นร้อย

一了百了

yī liǎo bǎi liǎo

หนึ่ง เข้าใจ ร้อย เข้าใจ

หลังจากที่เข้าใจเรื่องที่สำคัญที่สุดแล้ว
เรื่องที่เหลือที่เกี่ยวข้องก็พลอยเข้าใจ
ตามไปด้วย

6. รูปแบบ — ..A.. 不 ..B..

A เป็นคำนาม B เป็นคำกริยา

一塵不染

yī chén bù rǎn

หนึ่ง ผุ่น ไม่ แปรเปื้อน

หมดจดไร้ราคะ

一毛不拔

yī máo bù bā

หนึ่ง ขน ไม่ ดึง

ขนหน้าแข้งไม่ร่วง

A และ B เป็นคำกริยา

一成不變

yī chéng bù biàn

หนึ่ง ก่อรูปเป็น ไม่ เปลี่ยน

กรอบที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

一蹶不振

yī jué bù zhèn

หนึ่ง ล้มลง ไม่ ชัยบ

พุบลงอย่างไม่มีวันจะฟื้นคืนได้

7. รูปแบบ — ..A.. 而 ..B..

A และ B เป็นคำกริยา

一望而知

yī wàng ér zhī

หนึ่ง ดู แล้ว รู้

มองปราดเดียวก็รู้

一蹴而就
yī cù ér jiù
พอเหยียบ ก็ สำเร็จ

ง่ายเหมือนปอกกล้วยเข้าปาก

A เป็นคำกริยา B เป็นคำคุณศัพท์

一掃而光
yī sǎo ér guāng
หนึ่งกวาดแล้วเรียบ

กวาดเรียบ

一掃而空
yī sǎo ér kōng
หนึ่งกวาดแล้วว่างเปล่า

กวาดเรียบ

8. รูปแบบ 三 ..A.. 兩 ..B..

A และ B เป็นคำนาม

三拳兩腳
sān quán liǎng jiǎo
สาม กำปั้น สอง เท้า

ลงไม้ลงมือไปเพียงเล็กน้อย

三言兩語
sān yán liǎng yǔ
สาม คำพูด สอง คำพูด

แค่คำสองคำ

A และ B เป็นคำคุณศัพท์

三長兩短
sān cháng liǎng duǎn
สาม ยาว สอง สั้น

มีอันเป็นไป

三好兩歉
sān hǎo liǎng qiàn
สาม ดี สอง แย่

สามวันดีสี่วันไข้

A และ B เป็นลักษณนาม

三番兩次

sān fān liǎng cì

สาม ครั้ง สอง ครั้ง

พูดหรือกระทำซ้ำกันหลายๆครั้ง

9. รูปแบบ 三 ..A.. 四 ..B..

A และ B เป็นคำนาม

三朋四友

sān péng sì yǒu

สาม เพื่อน สอง เพื่อน

มิตรสหายมากมาย

三妻四妾

sān qī sì qiè

สาม ภรรยาสี่ ภรรยาหน้า

มีภรรยาหลวงและภรรยาหน้ามากมาย

A และ B เป็นคำกริยา

三翻四覆

sān fān sì fù

สาม พลิกสี่ พลิก

เอาน้ำเอานอนไม่ได้

三求四告

sān qiú sì gào

สาม ขอร้องสี่ บอก

วิงวอนหลายครั้งหลายหน

..A.. 三 ..B.. 四

A และ B เป็นคำกริยา

丢三落¹四

diū sān là sì

หาย สาม ตกสี่

ได้น้ำดื่มหลัง

¹落 โดยปกติจะอ่านออกเสียงว่า luò แต่เมื่อใช้ในสำนวน 丢三落四 diū sān là sì จะอ่านออกเสียงว่า là

說三道四
shuō sān dào sì
พูด สาม พูด สี่

คุยปะปะ

A และ B เป็นคำคุณศัพท์

橫三豎四
héng sān shù sì
นอน สาม ตั้ง สี่

ระกะระกะ

狠三狠四
hěn sān hěn sì
คร้าย สาม คร้าย สี่

โหดเหี้ยม คร้าย

10. รูปแบบ 三 ..A.. 五 ..B..

A และ B เป็นคำนาม

三年五載
sān nián wǔ zǎi
สาม ปี ห้า ปี

สี่ห้าปี

三墳五典
sān fén wǔ diǎn
สาม สุสาน ห้า คัมภีร์โบราณ

เอกสารทางด้านประวัติศาสตร์และ
หนังสือโบราณทั้งหลายของจีน

A และ B เป็นคำกริยา

三令五申
sān lìng wǔ shēn
สาม เตือน ห้า อธิบาย

เตือนครั้งแล้วครั้งเล่า

三推五問
sān tuī wǔ wèn
สาม สืบสาว ห้า ถาม

ไต่สวนครั้งแล้วครั้งเล่า

A และ B เป็นลักษณนาม

三番五次
sān fān wǔ cì
สาม ครั้ง ห้า ครั้ง

พูดหรือกระทำซ้ำกันหลายๆครั้ง

11. รูปแบบ 三 ..A.. 六 ..B..

A และ B เป็นคำนาม

三頭六臂
sān tóu liù bì
สาม เศียร หก กร

สามเศียรหกกร

三姑六婆
sān gū liù pó
สาม แม่ชี หก สตรีในบางอาชีพ

พวกผู้หญิงทะเลวทะเลด

12. รูปแบบ 四 ..A.. 八 ..B..

A และ B เป็นคำนาม

四面八方
sì miàn bā fāng
สี่ ด้าน แปด ด้าน

ทั่วทุกสารทิศ

四鄰八舍
sì lín bā shě
สี่ เพื่อนบ้าน แปด บ้าน

เพื่อนบ้านทั้งหลาย

A และ B เป็นคำกริยา

四通八達
sì tōng bā dá
สี่ ทะลุถึงกัน แปด ทะลุถึงกัน

ทะลุไปทั่วทุกแห่ง

四分五裂
sì fēn wǔ liè
สี่ แบ่ง แปด แดกแยก

แตกเป็นเสี่ยงๆ

A และ B เป็นคำคุณศัพท์

四平八穩

sì píng bā wěn

สี่ รียบเรียบ แปรค มั่นคง

อากัปกิริยาสุขุมเยือกเย็น

四亭八當

sì tíng bā dāng

สี่ เหมาะสม แปรค เหมาะสม

เหมาะเจาะเป็นอย่างยิ่ง

13. รูปแบบ 七 ..A.. 八 ..B..

A และ B เป็นคำนาม

七手八腳

qī shǒu bā jiǎo

เจ็ด มือ แปรค เท้า

คนละไม้คนละมือ

七嘴八舌

qī zuǐ bā shé

เจ็ด ปาก แปรค ลิ้น

คนละปากคนละคำ

A และ B เป็นคำกริยา

七零八落

qī líng bā luò

เจ็ด เศษเล็กเศษน้อย แปรค ตกหล่น

เร่รอน เกตุื่อนกลาด

七拼八湊

qī pīn bā còu

เจ็ด รวม แปรค รวม

ผสมปนเปกัน

A และ B เป็นคำคุณศัพท์

七長八短

qī cháng bā duǎn

เจ็ด ยาว แปรค สั้น

ความสั้นยาวไม่เท่ากัน

七橫八豎
qī héng bā shù
เจ็ด นอน แปด ตั้ง

เก็ถ็อนกลาด เร็ยราด

A และ B เป็นคำบอกทิศทาง

七上八下
qī shàng bā xià
เจ็ด ขึ้น แปด ลง

ใจเต๋นค็่มๆ ค็่มๆ

..A.. 七 ..B.. 八

A และ B เป็นคำกริยา

夾七夾八
jiā qī jiā bā
ปะปน เจ็ด ปะปน แปด

พุดจาและะเทอะ

A และ B เป็นคำคุณศัพท์

雜七雜八
zá qī zá bā
ผสม เจ็ด ผสม แปด

คละปนกันยุง

..A. 七八 ..B..

A และ B เป็นคำคุณศัพท์

亂七八糟
luàn qī bā zāo
วุ่นวาย เจ็ด แปด เละเทะ

ยุงเหยิง ไม่เป็นระเบียบ

ผัดค็่มขนมย้า

烏七八糟
wū qī bā zāo
ดำ เจ็ด แปด เละเทะ

ยุงเหยิง ระเคะระกะ

14. รูปแบบ 百 ..A.. 不 ..B..

A และ B เป็นคำกริยา

百思不解

bǎi sī bù jiě

ร้อย พิจารณา ไม่ เข้าใจ

คิดใคร่ครวญอย่างไรก็ไม่เข้าใจ

百讀不厭

bǎi dú bù yàn

ร้อย อ่าน ไม่ เบื่อ

อ่านกี่ครั้งก็ไม่เบื่อ

15. รูปแบบ 百 ..A.. 千 ..B..

A และ B เป็นคำนาม

百孔千瘡

bǎi kǒng qiān chuāng

ร้อย รู พัน บาดแผล

สภาพที่พังยับเยิน

百卉千葩

bǎi huì qiān pā

ร้อย หล้า พัน ดอกไม้

สภาพที่เจริญรุ่งเรือง เต็มไปด้วยสีสัน

16. รูปแบบ 千 ..A.. 百 ..B..

A และ B เป็นคำนาม

千方百計

qiān fāng bǎi jì

พัน วิธี ร้อย แผนการ

ไม่ได้ด้วยเล่ห์ ก็ต้องเอาด้วยกล

千瘡百孔

qiān chuāng bǎi kǒng

พัน บาดแผล ร้อย รู

สภาพที่พังยับเยิน

A และ B เป็นคำกริยา

千呼百喚

qiān hū bǎi huàn

พัน เรียก ร้อย เรียก

เรียกเป็นร้อยๆพันๆครั้ง

千錘百煉
qiān chuí bǎi liàn
พัน คีด้วยค้อน ร้อย หล่อหลอม

หล่อหลอมอย่างโจกโจน

A และ B เป็นคำคุณศัพท์

千奇萬怪
qiān qí wàn guài
พัน แปลก หมิ่น ประหลาด

พิลึกกึกกือ

千嬌百媚
qiān jiāo bǎi mèi
พัน สวยงาม ร้อย สวยงาม

สวยงามหยาดเยี่ยม

17. รูปแบบ 千 ..A.. 萬 ..B..

A และ B เป็นคำนาม

千山萬水
qiān shān wàn shuǐ
พัน เขา หมิ่น น้ำ

เต็มไปด้วยภูเขาและสายน้ำ

千軍萬馬
qiān jūn wàn mǎ
พัน ทหาร หมิ่น ม้า

กองกำลังทหารเป็นพันๆหมื่นๆ

A และ B เป็นคำกริยา

千變萬化
qiān biàn wàn huà
พัน เปลี่ยน หมิ่น เปลี่ยน

เปลี่ยนแปลงไปได้ร้อยแปดพันเก้า

千推萬阻
qiān tuī wàn zǔ
พัน บอกปิด หมิ่น ขัดขวาง

บอกปิดหลายครั้งหลายหน

A และ B เป็นคำคุณศัพท์

千辛萬苦
qiān xīn wàn kǔ
พัน ลำบาก หมั่น ลำบาก

งอมพระราม

千難萬難
qiān nán wàn nán
พัน ลำบาก หมั่น ลำบาก

ยากเย็นแสนเข็ญ

..A.. 千 ..B.. 萬

A และ B เป็นคำกริยา

成千上萬
chéng qiān shàng wàn
เป็น พัน ถึง หมื่น

มีจำนวนมาก

盈千累萬
yíng qiān lěi wàn
เต็ม พัน สะสม หมื่น

มีจำนวนมาก

18. รูปแบบ 萬 ..A.. 千 ..B..

A และ B เป็นคำคุณศัพท์

萬紫千紅
wàn zǐ qiān hóng
หมื่น สีม่วง พัน สีแดง

สีสวยสดงดงาม

萬苦千辛
wàn kǔ qiān xīn
หมื่น ลำบาก พัน ลำบาก

ยากเย็นแสนเข็ญ

A และ B เป็นคำนาม

萬水千山
wàn shuǐ qiān shān
หมื่น น้ำ พัน เขา

เต็มไปด้วยภูเขาและสายน้ำ

萬縷千絲

wàn lǚ qiān sī

หมื่น ด้าย พัน ไหม

โยงใยไปทั่ว

เมื่อพิจารณาถึงการเลือกใช้คำในสำนวนตามแนวทางทั้งสอง คือ พิจารณาในเรื่องความหมายของคำและการพิจารณาในเรื่องชนิดของคำแล้ว สามารถกล่าวได้ว่า แนวทางดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น กล่าวคือ ในแง่ความหมายของคำนั้นจะมุ่งประเด็นไปที่คำที่เลือกใช้ว่ามีความหมายเหมือนกัน ตรงกันข้ามกัน หรือมีความหมายทำนองเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะคำที่เกิดคู่กันในสำนวนจะมีความสัมพันธ์ทางด้านความหมายแบบใดคำเหล่านั้นก็ล้วนแล้วแต่เป็นคำชนิดเดียวกัน ตัวอย่าง

典三倒四

diǎn sān dǎo sì

ล้ม สาม กลับ สี่

หมายความว่า (พลาด , กระทำ) สับสนอลหม่าน เลอะเทอะ

ในสำนวนนี้ คำแรกกับคำที่ 3 คือ diǎn และ dǎo เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันและเป็นคำกริยาทั้งคู่

半嗔半喜

bàn chēn bàn xǐ

ครึ่ง โกรธ ครึ่ง ดีใจ

หมายความว่า ทั้งดีใจทั้งโกรธ

ในสำนวนนี้ คำที่ 2 กับคำที่ 4 คือ chēn และ xǐ เป็นคำที่มีความหมายตรงกันข้ามกันและเป็นคำคุณศัพท์ทั้งคู่

三頭六臂

sān tóu liù bì

สาม เศียร หก กร

หมายความว่า มีอิทธิฤทธิ์มาก

ในสำนวนนี้ คำที่ 2 กับคำที่ 4 คือ tóu และ bì เป็นคำที่มีความหมายอยู่ในกลุ่มเดียวกันและเป็นคำนามทั้งคู่

3.1.3 การซ้ำในสำนวน

ผู้วิจัยพบว่าสำนวนที่มีตัวเลขนั้นมีการซ้ำในสำนวนอยู่ 2 ลักษณะคือ การซ้ำของตัวเลขในสำนวนและการซ้ำคำในสำนวน

3.1.3.1 การซ้ำของตัวเลขในสำนวน แบ่งเป็น การซ้ำของตัวเลขเพียงตัวเดียวและการซ้ำของตัวเลขสองตัว

3.1.3.1.1 การซ้ำของตัวเลขเพียงตัวเดียว

การซ้ำของตัวเลขเพียงตัวเดียวในสำนวนจะปรากฏเฉพาะในรูปแบบการใช้ตัวเลขค้นสลับกับคำ และตัวเลขที่สามารถนำมาซ้ำได้นั้นมีเพียงคำว่า ครึ่ง หนึ่ง สาม เจ็ด สิบ และร้อย

ตัวอย่าง

ครึ่ง กับ ครึ่ง เช่น 半信半疑 bàn xìn bàn yí เชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง

หนึ่ง กับ หนึ่ง เช่น 一心一意 yī xīn yī yì ใจจดใจจ่อ

สาม กับ สาม เช่น 三舉三浴 sān xǐ sān yù ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความนับถือ

เจ็ด กับ เจ็ด เช่น 七擒七縱 qī qín qī zòng ใช้กลยุทธ์ควบคุมฝ่ายตรงข้าม

สิบ กับ สิบ เช่น 十全十美 shí quán shí měi สมบูรณ์แบบ

ร้อย กับ ร้อย เช่น 百發百中 bǎi fā bǎi zhòng แม่นเหมือนจับวาง

3.1.3.1.2 การซ้ำของตัวเลขสองตัว

สำนวนที่มีการซ้ำของตัวเลขสองตัวนั้นมีอยู่น้อยมาก เท่าที่รวบรวมได้มีเพียง 4 สำนวนคือ 三三兩兩 sān sān liǎng liǎng “ทยอยกันไป” 三三五五 sān sān wǔ wǔ “ทยอยกันไป” 七七八八 qī qī bā bā “วุ่นวาย ชุ่งเหยิง” 千千万萬 qiān qiān wàn wàn “มากมาย”

3.1.3.2 การซ้ำคำในสำนวน

สำนวนที่มีตัวเลขอาจมีการซ้ำคำใน 2 ลักษณะ คือ การซ้ำคำที่อยู่ชิดติดกันและการซ้ำคำที่มีได้ยู่ชิดติดกัน

3.1.3.2.1 การซ้ำคำที่อยู่ชิดติดกัน

ตัวอย่าง

千裡迢迢

qiān lǐ tiāo tiāo

พัน ลี้ ไกลโพัน

หมายความว่ ระยะทางยาวไกล

濟濟一堂

jì jì yī táng

มากมาย หนึ่งในห้องโถงใหญ่

หมายความว่า คนจำนวนมากรวมตัวกัน

3.1.3.2.2 การซ้ำคำที่มีได้ยู่ติดกัน

ตัวอย่าง

數一數二

shù yī shù èr

นับ หนึ่งใน นับ สอง

หมายความว่า โดดเด่น

雜七雜八

zá qī zá bā

ผสม เจ็ด ผสม แปด

หมายความว่า วุ่นวาย ไม่เป็นระเบียบ ผักคัมขนมยำ

3.1.4 หน้าทีของสำนวนในประโยค

จากการวิจัยพบว่า สำนวนที่มีตัวเลขในภาษาจีนอาจทำหน้าที่ได้เหมือนคำชนิดต่างๆ ดังต่อไปนี้¹

1. ทำหน้าที่เหมือนคำนาม

ตัวอย่าง

三災八難

sān zāi bā nán

สาม ภัย แปด ภัย

หมายความว่า ภัยพิบัติทั้งหลาย

ก. 鄰裡之間要相互幫助，誰都有困難，關鍵時就會體會到遠親不如進鄰。

Lín lǐ zhī jiān yào xiāng hù bāngzhù , shéi dōu yǒu kùnnán ,

guānjīdiǎn shí jìù hùì tìhuì dào yuǎn qīn bù rú jìn lín .

ระหว่างเพื่อนบ้านควรจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทุกคนล้วนมีปัญหาทั้งนั้น

เมื่อประสบปัญหา ก็จะรู้ว่าญาติที่ห่างไกลนั้นผู้เพื่อนบ้านไม่ได้

¹ คุราชละเอียดยประกอบเรื่องชนิดของคำในหน้า 38 -39

๗. 鄰裡之間要相互幫助，誰都有三災八難，關鍵時就會體會到遠親不如進鄰。

Lín lǐ zhī jiān yào xiāng hù bāngzhù , shéi dōu yǒu sān zāi bā

nàn , guānjiàn shí jiù hùì tìhuì dào yuǎn qīn bù rú jìn lín .

ระหว่างเพื่อนบ้านควรจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทุกคนล้วนประสบกับภัยพิบัติทั้งหลายได้ทั้งนั้น เมื่อประสบปัญหา ก็จะรู้ว่าญาติที่ห่างไกลนั้นสู้เพื่อนบ้านไม่ได้

ในประโยค ก. คำว่า kùnnán “ ปัญหา ” เป็นคำนาม เราสามารถนำสำนวน sān zāi bā nàn “ ภัยพิบัติทั้งหลาย ” มาแทนที่คำว่า kùnnán ในประโยค ก. กลายเป็นประโยค ข. ได้ และเมื่อนำสำนวน sān zāi bā nàn แทนที่คำว่า kùnnán ในประโยคแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างสำนวน sān zāi bā nàn กับคำอื่นๆ ในประโยคยังคงมีความสัมพันธ์เหมือนกับความสัมพันธ์ของ kùnnán กับคำอื่นๆ ในประโยค จึงกล่าวได้ว่า sān zāi bā nàn ทำหน้าที่เหมือนคำนาม

一技之長

yī jī zhī cháng

หนึ่ง ความสามารถ ของ ความรู้เฉพาะ

หมายความว่า ความรู้เฉพาะในด้านใดด้านหนึ่ง

- ก. 他們沒有本領，難以找到好工作。

Tāmen méiyǒu běnlǐng , nányì zhǎo dào hǎo gōngzuò .

พวกเขาไม่มีความสามารถ เป็นการยากที่จะหางานที่ดีๆ ได้

๗. 他們沒有一技之長，難以找到好工作。

Tāmen méiyǒu yī jī zhī cháng , nányì zhǎo dào hǎo gōngzuò .

พวกเขาไม่มีความรู้เฉพาะ เป็นการยากที่จะหางานที่ดีๆ ได้

ในประโยค ก. คำว่า běnlǐng “ ความสามารถ ” เป็นคำนาม เราสามารถนำสำนวน yī jī zhī cháng “ ความรู้เฉพาะ ” มาแทนที่คำว่า běnlǐng ในประโยค ก. กลายเป็นประโยค ข. ได้ และเมื่อนำสำนวน yī jī zhī cháng แทนที่คำว่า běnlǐng ในประโยคแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างสำนวน yī jī zhī cháng กับคำอื่นๆ ในประโยคยังคงมีความสัมพันธ์เหมือนกับความสัมพันธ์ของ běnlǐng กับคำอื่นๆ ในประโยค จึงกล่าวได้ว่า yī jī zhī cháng ทำหน้าที่เหมือนคำนาม

2. ทำหน้าที่เหมือนคำกริยา

ตัวอย่าง

三心二意

sān xīn èr yì

สาม จิต สอง ใจ

หมายความว่า สองจิตสองใจ ไม่แนใจ ตัดสินใจไม่ได้

ก. 三峰塔是個旅遊勝地，下星期我們一起去玩，你別猶豫了。

Sān Fēng Tǎ shì ge lǚyóu shèngdì , xià xīngqī wǒmen yìqǐ qù wán ,
nǐ bié yóuyù le .พระปราสาทสามยอดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง สัปดาห์หน้าพวกเรา
ไปเที่ยวด้วยกัน เธออย่าได้ลังเลใจไปเลย

ข. 三峰塔是個旅遊勝地，下星期我們一起去玩，你別三心二意了。

Sān Fēng Tǎ shì ge lǚyóu shèngdì , xià xīngqī wǒmen yìqǐ qù wán , nǐ
bié sān xīn èr yì le .พระปราสาทสามยอดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง สัปดาห์หน้าพวกเรา
ไปเที่ยวด้วยกัน เธออย่าได้สองจิตสองใจไปเลย

ในประโยค ก. คำว่า yóuyù “ ลังเลใจ ” เป็นคำกริยา เราสามารถนำสำนวน sān xīn èr yì “ สองจิตสองใจ ” มาแทนที่คำว่า yóuyù ในประโยค ก. กลายเป็นประโยค ข. ได้ และเมื่อนำสำนวน sān xīn èr yì แทนที่คำว่า yóuyù ในประโยคแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างสำนวน sān xīn èr yì กับคำอื่นๆในประโยคยังคงมีความสัมพันธ์เหมือนกับความสัมพันธ์ของ yóuyù กับคำอื่นๆในประโยค จึงกล่าวได้ว่า sān xīn èr yì ทำหน้าที่เหมือนคำกริยา

半途而廢

bàn tú ér fèi

ครึ่ง ทาง แล้ว เลิก

เลิก ล้ม กลาง คัน

หมายความว่า ทำงานหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งยังไม่ทันสำเร็จก็ยกเลิก

ก. 雖然小王工作得滿頭是汗，但是他不願意停止，終於把工作做完了。

Suīrán Xiǎo Wáng gōngzuò de mǎn tóu shì hàn , dàn tā bù
yuànyì tíngzhǐ , zhōngyú bǎ gōngzuò zuò wǎn le .แม้ว่าเสี่ยวหวางจะทำงานจนเหงื่อท่วมตัว แต่เขาก็ไม่ยอมหยุด ในที่สุดก็ทำงาน

เสร็จลงได้

- ๗ 雖然小王工作得滿頭是汗，但是他不願意半途而廢，終於把工作做完了。

Suǐrán Xiǎo Wáng gōngzuò de mǎn tóu shì hàn , dàn tā bù yuànyì bàn tú ér fèi , zhōngyú bǎ gōngzuò zuò wǎn le .

แม้ว่าเสี่ยวหวางจะทำงานจนเหงื่อท่วมตัว แต่เขาก็ไม่ยอมเลิกล้มกลางคัน ในที่สุดก็ทำงานเสร็จลงได้

ในประโยค ก. คำว่า tīngzhī “ หยุด ” เป็นคำกริยา เราสามารถนำสำนวน bàn tú ér fèi “ เลิกล้มกลางคัน ” มาแทนที่คำว่า tīngzhī ในประโยค ก. กลายเป็นประโยค ข. ได้ และเมื่อนำสำนวน bàn tú ér fèi แทนที่คำว่า tīngzhī ในประโยคแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างสำนวน bàn tú ér fèi กับคำอื่นๆในประโยคยังคงมีความสัมพันธ์เหมือนกับความสัมพันธ์ของ tīngzhī กับคำอื่นๆ ในประโยค จึงกล่าวได้ว่า bàn tú ér fèi ทำหน้าที่เหมือนคำกริยา

3. ทำหน้าที่เหมือนคำคุณศัพท์

ตัวอย่าง

入木三分

rù mù sān fēn

เข้า ไม้ สาม ส่วน

เข้าไปเนื้อไม้ 3 หุน

หมายความว่า ข้อวิจารณ์หรือความคิดที่ลึกซึ้ง เฉียบแหลม

- ก. 他那深刻的見解常給人新的啓示。

Tā nà shēnkè de jiànjué cháng gěi rén xīn de qǐshì .

ทัศนะที่ลึกซึ้งของเขานั้นมักจะให้คติใหม่แก่คนอื่นเสมอ

๗. 他那入木三分的見解常給人新的啓示。

Tā nà rù mù sān fēn de jiànjué cháng gěi rén xīn de qǐshì .

ทัศนะที่ลึกเข้าไปในแผ่นไม้ถึง 3 หุนของเขานั้นมักจะให้คติใหม่แก่คนอื่นเสมอ

ในประโยค ก. คำว่า shēnkè “ ลึกซึ้ง ” เป็นคำคุณศัพท์ เราสามารถนำสำนวน rù mù sān fēn “ ลึกเข้าไปในแผ่นไม้ถึง 3 หุน ” มาแทนที่คำว่า shēnkè ในประโยค ก. กลายเป็นประโยค ข. ได้ และเมื่อนำสำนวน rù mù sān fēn แทนที่คำว่า shēnkè ในประโยคแล้ว ความ

สัมพันธ์ระหว่างสำนวน rù mù sān fēn กับคำอื่นๆในประโยคยังคงมีความสัมพันธ์เหมือนกับ ความสัมพันธ์ของ shēnkè กับคำอื่นๆ ในประโยค จึงกล่าวได้ว่า rù mù sān fēn ทำหน้าที่เหมือน คำคุณศัพท์

千載難逢

qiān zǎi nán fēng

พัน ปี ยาก พบ

พันปีมีครั้ง

หมายความว่า โอกาสหรือเหตุการณ์ที่หาได้ยาก

ก. 這真是難得的機會。

Zhèi zhēn shì nándé de jīhuì .

นี่เป็นโอกาสที่หายากจริงๆ

ข. 這真是千載難逢的機會。

Zhèi zhēn shì qiān zǎi nán fēng de jīhuì .

นี่เป็นโอกาสที่พันปีมีครั้งจริงๆ

ในประโยค ก. คำว่า nándé “หายาก” เป็นคำคุณศัพท์ เราสามารถนำสำนวน qiān zǎi nán fēng “พันปีมีครั้ง” มาแทนที่คำว่า nándé ในประโยค ก. กลายเป็นประโยค ข. ได้ และเมื่อนำสำนวน qiān zǎi nán fēng แทนที่คำว่า nándé ในประโยคแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างสำนวน qiān zǎi nán fēng กับคำอื่นๆในประโยคยังคงมีความสัมพันธ์เหมือนกับความสัมพันธ์ ของ nándé กับคำอื่นๆ ในประโยค จึงกล่าวได้ว่า qiān zǎi nán fēng ทำหน้าที่เหมือนคำคุณศัพท์

4. ทำหน้าที่เหมือนคำวิเศษณ์

ตัวอย่าง

接二連三

jiē èr lián sān

ติดกัน สอง เชื่อมกัน สาม

อันหนึ่งแล้วต่อด้วยอีกอันหนึ่ง

หมายความว่า ทขอยติดต่อกันมาอย่างไม่ขาดสาย

ก. 捷報連續地傳來。

Jié bào liánxù de chuán lái .

ข่าวชัยชนะถูกส่งมาอย่างไม่ขาดสาย

ข. 捷報接二連三地傳來。

Jiébào jiē èr lián sān de chuán lái . (Wáng Rǔlián และ Zhāng Jùcǎi , 1997 : 125)

ข่าวชัยชนะถูกส่งมาอย่างทยอยติดต่อกันมาอย่างไม่ขาดสาย

ในประโยค ก. คำว่า liánxù “ไม่ขาดสาย” เป็นคำวิเศษณ์ เราสามารถนำสำนวน jiē èr lián sān “ทยอยติดต่อกันมาอย่างไม่ขาดสาย” มาแทนที่คำว่า liánxù ในประโยค ก. กลายเป็นประโยค ข. ได้ และเมื่อนำสำนวน jiē èr lián sān แทนที่คำว่า liánxù ในประโยคแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างสำนวน jiē èr lián sān กับคำอื่นๆ ในประโยคยังคงมีความสัมพันธ์เหมือนกับความสัมพันธ์ของ liánxù กับคำอื่นๆ ในประโยค จึงกล่าวได้ว่า jiē èr lián sān ทำหน้าที่เหมือนคำวิเศษณ์

一心一意

yī xīn yī yì

หนึ่งใจ หนึ่งความคิด

หมายความว่า ใจจดใจจ่อ

ก. 在小李讀研究生的兩年中，老王專心地等待著她回來。

Zài Xiǎo Lǐ dú yánjiūshēng de liǎng nián zhōng , Lǎo Wáng zhuānxīn de děngdài zhe tā huí lái .

ในช่วงสองปีที่เสี่ยวหลี่เรียนปริญญาโทนั้น เหล่าหวางคอยเธอกลับมาอย่างใจจด

ใจจ่อ

ข. 在小李讀研究生的兩年中，老王一心一意地等待著她回來。

Zài Xiǎo Lǐ dú yánjiūshēng de liǎng nián zhōng , Lǎo Wáng yī xīn yī yì de děngdài zhe tā huí lái .

ในช่วงสองปีที่เสี่ยวหลี่เรียนปริญญาโทนั้น เหล่าหวางคอยเธอกลับมาอย่างหนึ่ง

ใจหนึ่งความคิด

ในประโยค ก. คำว่า zhuānxīn “ใจจดใจจ่อ” เป็นคำวิเศษณ์ เราสามารถนำสำนวน yī xīn yī yì “หนึ่งใจหนึ่งความคิด” มาแทนที่คำว่า zhuānxīn ในประโยค ก. กลายเป็นประโยค ข. ได้ และเมื่อนำสำนวน yī xīn yī yì แทนที่คำว่า zhuānxīn ในประโยคแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างสำนวน yī xīn yī yì กับคำอื่นๆ ในประโยคยังคงมีความสัมพันธ์เหมือนกับความสัมพันธ์ของ zhuānxīn กับคำอื่นๆ ในประโยค จึงกล่าวได้ว่า yī xīn yī yì ทำหน้าที่เหมือนคำวิเศษณ์

3.1.5 ภาพลักษณ์ในสำนวน

การใช้ตัวเลขประกอบเป็นสำนวนจีนนั้นก่อให้เกิดภาพลักษณ์เชิงอุปมาหลายรูปแบบด้วยกัน ดังนี้

1.) ภาพลักษณ์เชิงอุปมาโดยการแสดงลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยการกล่าวถึงอีกสิ่งหนึ่งแทน เพื่ออิงความหมายจากสิ่งนั้นให้โยงไปถึงสิ่งที่ต้องการอธิบาย

ตัวอย่าง

一衣帶水

yī yīdài shuǐ

หนึ่ง สายรัดเสื้อ น้ำ

หมายถึง ช่วงระยะที่แคบมากของผิวน้ำ ใช้ลักษณะของ yīdài “สายรัดเสื้อ” ซึ่งมีลักษณะแคบและยาว ไปเปรียบในเชิงอุปมากับช่วงระยะที่แคบมากของพินน้ำ

一坵之貉

yī qiū zhī hé

หนึ่ง เนินดิน ของ แรคคูน

หมายถึง ตะเภาเดียวกัน ใช้ลักษณะของ hé “แรคคูน” ซึ่งเป็นสุนัขกินเนื้อชนิดหนึ่งที่ชอบอาศัยเป็นกลุ่ม ไปเปรียบในเชิงอุปมากับพวกคนเลว

2.) ภาพลักษณ์เชิงอุปมาโดยการเชื่อมเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาแทนที่สิ่งที่มีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กัน รูปแบบของการใช้ภาพลักษณ์เชิงอุปมาลักษณะนี้ในสำนวนจีนที่สำคัญมีดังนี้

ก. ใช้คุณสมบัติส่วนหนึ่งของสิ่งนั้นแทนสิ่งนั้นทั้งหมด

ตัวอย่าง

一帆風順

yī fān fēng shùn

หนึ่ง ใบเรือ ลม ตามทิศทาง

หมายถึง ราบรื่นเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือไม่ว่าจะทำกิจการงานใดก็ล้วนแต่ประสบผลสำเร็จ สำนวนนี้ใช้ fān “ใบเรือ” ซึ่งเป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่งของเรือแทนเรือ

不識一丁

bù shì yī dīng

ไม่รู้หนึ่ง ตัวหนังสือ

หมายถึง คนที่ไม่รู้หนังสือ คนที่ไม่มีวัฒนธรรม สำนวนนี้ใช้ dīng ซึ่งเป็นตัวหนังสือที่เขียนง่ายมากตัวหนึ่ง แทนตัวหนังสืออื่นๆทั้งหมด

ข. การนำเอาลักษณะเด่นเฉพาะมาแทนที่ลักษณะโดยทั่วไปของสิ่งนั้น เช่น ใช้คำว่า “ม้าพันธ์” แทนคำว่า “ม้าพันธ์ดี” (Dù Bǎoxiǎn , 1990 : 319) ในสำนวนที่มีตัวเลขประกอบนั้นพบว่ามีการใช้จำนวนที่แน่นอนมาแทนที่จำนวนที่ไม่แน่นอน ซึ่งก็สามารถจัดให้อยู่ในประเภทนี้ได้เช่นเดียวกัน ตัวเลขในสำนวนนอกจากจะมีความหมายโดยตรงแล้ว ก็ยังมีสำนวนอีกจำนวนหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายของตัวเลขไปสู่ความหมายโดยนัยและไม่ใช้แสดงถึงจำนวนที่แน่นอนเช่น ตัวเลขหนึ่ง ในสำนวนมักมีความหมายว่า “ น้อย ” และตัวเลข สาม เก้า สิบ ร้อย พัน และหมื่น เป็นต้น มักมีความหมายแฝงว่า “ มาก ” (Cǎo Míngxīn , 1996 : 550)

ตัวอย่าง

一知半解

yī zhī bàn jiě

หนึ่ง รู้ ครึ่ง เข้าใจ

หมายถึง รู้จุกปลุกๆ รู้น้อยมาก เข้าใจไม่ลึกซึ้ง ในสำนวนนี้ yī “ หนึ่ง ” และ bàn “ ครึ่ง ” ไม่ได้มีความหมายตรงตามตัว แต่มีความหมายแฝงว่า “ น้อย ”

三思而行

sān sī ér xíng

สาม พิจารณา แล้ว ทำ

หมายถึง ใคร่ครวญอย่างรอบคอบก่อนปฏิบัติ ในสำนวนนี้ “ สาม ” ไม่ได้มีความหมายตรงตามตัวแต่มีความหมายแฝงว่า “ มาก ”

3.) ภาพลักษณ์เชิงอุปมาโดยการกล่าวเกินจริง เป็นการกล่าวขยายความให้เกินจากความ เป็นจริง เพื่อช่วยให้เกิดภาพของการจินตนาการที่ชัดเจนขึ้น

ตัวอย่าง

一手遮天

yī shǒu zhē tiān

หนึ่ง มือ ปิด ฟ้า

หมายถึง อาศัยอิทธิพล ใช้เล่ห์เหลี่ยมปิดบังมวลชน ในสำนวนนี้มีลักษณะของการกล่าวเกินจริง กล่าวคือ เพียงแค่ใช้มือข้างเดียวก็สามารถปิดแผ่นฟ้าได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่สามารถเป็นจริงได้

一目十行

yī mù shí háng

หนึ่ง คู สิบ แถว

หมายถึง อ่านหนังสือได้รวดเร็ว ในสำนวนนี้มีลักษณะของการกล่าวเกินจริงเช่นเดียวกัน กล่าวคือ การมองหนังสือผ่านไปแค่ปราศเดียวแล้วสามารถอ่านได้ถึง 10 แถว ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าจะเป็นไปได้

4.) ภาพลักษณ์เชิงอุปมาโดยการใช้ตัวเลขสองตัว ตัวหนึ่งแสดงจำนวนมาก (เช่น สาม ก้าว ลีบ ร้อย พัน และหมื่น) และอีกตัวหนึ่งแสดงจำนวนน้อยมาประกอบเข้ากับคำอื่นๆ เพื่อให้เห็นภาพของจำนวนที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนมากขึ้น

ตัวอย่าง

百裡挑一

bǎi lǐ tiāo yī

ร้อย ใน เลือก หนึ่ง

หมายถึง คัดเลือกคนหรือสิ่งของที่มีอยู่เป็นจำนวนมากออกมาเพียงหนึ่งในสำนวนนี้ใช้ bǎi “ร้อย” ซึ่งเป็นตัวเลขที่แสดงจำนวนมาก กับ yī “หนึ่ง” ซึ่งเป็นตัวเลขที่ใช้แสดงจำนวนน้อย

一刻千金

yī kè qiān jīn

หนึ่ง 15 นาที พัน ทอง

หมายถึง ช่วงเวลาเพียงน้อยนิดก็มีความสำคัญค่างทองพันชั่ง ในสำนวนนี้ใช้ yī “หนึ่ง” ซึ่งเป็นตัวเลขที่ใช้แสดงจำนวนน้อย กับ qiān “พัน” ซึ่งเป็นตัวเลขที่แสดงจำนวนมาก

5.) ภาพลักษณ์เชิงอุปมาโดยการแยกตัวเลขออกจากกัน แล้วใส่คำผสมสองพยางค์ลงไป โดยมีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มจำนวนพยางค์ด้วย

ตัวอย่าง

一乾二淨

yī qiān èr jìng

หนึ่ง สอง (gānjīng = สะอาด)

หมายถึง เรียบร้อยสะอาดหมดจด สำนวนนี้มาจากการแยกคำว่า gānjīng “ สะอาด ” ออกจากกัน

顛三倒四

diān sān dǎo sì

ล้ม สาม กลับ สี่

หมายถึง สับสนอลหม่าน สำนวนนี้มาจากการแยกคำว่า diāndǎo “ กลับตาลปัตร ” ออกจากกัน

6.) ภาพลักษณ์เชิงอุปมาโดยการใช้อีกคำกว่าอ้อมๆแทนการกล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่ดีหรือเป็นสิ่งที่ต้องห้ามโดยตรง เช่น

ตัวอย่าง

三長兩短

sān cháng liǎng duǎn

สาม ยาว สอง สั้น

หมายถึง มีอันเป็นไป ส่วนวนนี้ใช้ขนาดความกว้างยาวของแผ่นไม้ที่ใช้ทำโลงศพแทนการกล่าวถึง ความตายหรืออุบัติเหตุที่เกิดขึ้น (Cáo Míngxīn , 1996 : 556)

一瞑不視

yī míng bù shì

หนึ่ง ตาหลับ ไม่ดู

หมายถึง ตาย ส่วนวนนี้ใช้อากาของคนที่หลับตาสิ้นลมหายใจ แทนการกล่าวถึงความตายโดยตรง

7.) ภาพลักษณ์เชิงอุปมาโดยการใช่วิธีการคิดคำนวณ คือ การขี้อายการคำนวณทางคณิตศาสตร์อย่างง่ายๆ มาใช้

ตัวอย่าง

一五一十

yī wǔ yī shí

หนึ่ง ห้า หนึ่ง สิบ

หมายถึง อธิบายหรือชี้แจงอย่างละเอียด ส่วนวนนี้ใช่วิธีการคิดคำนวณของคนจีนพื้นบ้านที่นำเอาสิ่งต่างๆซึ่งมี 5 ชิ้นมารวมกันเป็น 1 กอง ด้วยเหตุนี้เลข 5 จึงถูกใช้เป็นหน่วยในการตรวจนับ

3. 2 ลักษณะทั่วไปของสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาไทย

3. 2.1 รูปแบบของสำนวน

รูปแบบของสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาไทย อาจแบ่งได้ 2 ลักษณะคือ การใช้ตัวเลขตัวเดียวและการใช้ตัวเลขสองตัวในสำนวน

3.2.1.1 การใช้ตัวเลขตัวเดียวในสำนวน

ตำแหน่งของตัวเลขที่ปรากฏในสำนวนไทยที่มีการใช้ตัวเลขเพียงตัวเดียวนั้น สามารถอยู่ได้ทั้งข้างหน้า ตรงกลางและข้างท้าย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

นกสองหัว

หมายถึง คนกลับกลอกโลเล ทำคนเข้าด้วยทั้งสองฝ่าย

แจ่งสี่เบี้ย

หมายถึง พุคซึ่แจ่งอย่างละเอียดหรือคิดจำนวนรายจ่ายอย่างถี่ถ้วน

ซึกแม่น้ำทั้งห้า

หมายถึง พูคจาหว่านล้อมแล้วจึงหันเข้าหาจุดประสงค์

มีคแปดค้าน

หมายถึง มีคไปหมดทุกค้าน ไม่เห็นอะไรเลย ใช้บรรยายว่าไม่รู้เรื่อง หรือไม่เข้าใจว่าอะไรเป็นอะไร

ร้อยเล่มเกวียน

หมายถึง มีจำนวนมากมาย

3.2.1.2 การใช้ตัวเลขสองตัวในสำนวน

การใช้ตัวเลขสองตัวในสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาไทยมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ การใช้ตัวเลขสองตัวเรียงชิดติดกัน และการใช้ตัวเลขสองตัวคั่นสลับกับคำอื่น

3.2.1.2.1 การใช้ตัวเลขสองตัวเรียงชิดติดกัน

ตัวอย่าง

บอกเล่าเก้าสิบ

หมายถึง บอกหรือเล่าให้รู้เรื่องอย่างกระจ่างชัดเจน

3.2.1.2.2 การใช้ตัวเลขสองตัวคั่นสลับกับคำอื่น สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การใช้ตัวเลขสองตัวที่เหมือนกันคั่นสลับคำ และการใช้ตัวเลขที่ต่างกันสองตัวคั่นสลับกับคำอื่น

3.2.1.2.2.1 การใช้ตัวเลขสองตัวที่เหมือนกันคั่นสลับคำ

ตัวอย่าง

สองจิตสองใจ

หมายถึง ตั้งใจไม่แนใจ

สองฝักสองฝ่าย

หมายถึง มีใจฝักใฝ่ทั้งสองข้าง กังวลทั้งสองฝ่าย คิดคำนึงทั้งสองทาง

แปดเหลี่ยมแปดคม

หมายถึง มีเล่ห์เหลี่ยมมาก มีเล่ห์กลมายามาก

ร้อยสี่ร้อยอย่าง

หมายถึง ทำ พูด หรือแสดงต่าง ๆ นานา

3.2.1.2.2.2 การใช้ตัวเลขที่ต่างกันสองตัวค้นสลับกับคำ

ตัวอย่าง

ตุ่มสี่ตุ่มห้า

หมายถึง ไม่รู้หน้าไม่รู้หลัง ไม่รู้ก็เดาทำไป

สามวันสี่วันไข้

หมายถึง ป่วยไข้เจ็บออกๆ แอคๆ อยู่เสมอ

แปดเหลี่ยมสิบสองคม

หมายถึง มีเล่ห์เหลี่ยมมาก มีเล่ห์กลมายามาก

3.2.2 การเลือกใช้คำ

การเลือกใช้คำในสำนวนไทยที่มีตัวเลขนั้น สามารถพิจารณาได้ 2 แนวทางคือ พิจารณาในเรื่องความหมายของคำและพิจารณาในเรื่องชนิดของคำ

3.2.2.1 พิจารณาในเรื่องความหมายของคำ

1. เลือกใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน

ตัวอย่าง

สองจิตสองใจ

หมายถึง ลังเลใจ ไม่แนใจ ในสำนวนนี้คำที่ 2 กับคำที่ 4 คือ “จิต” กับ “ใจ” มีความหมายใกล้เคียงกัน

บอกเล่า เก้าสิบ

หมายถึง บอกหรือเล่าให้รู้เรื่องอย่างกระจ่างชัดเจน ในสำนวนนี้ คำแรกกับคำที่ 2 คือ “บอก” กับ “เล่า” มีความหมายใกล้เคียงกัน

2. เลือกใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้ามกัน

ตัวอย่าง

สิบคนเข้า ไม่เท่าหนึ่งคนออก

หมายถึง คนภายในครอบครัวที่แยกย้ายออกไปแม้เพียงคนเดียวย่อมมีค่ามากกว่าคนที่เข้ามาอยู่หม่อมหลายคน ในสำนวนนี้คำที่ 3 กับคำที่ “เข้า” กับ “ออก” มีความหมายตรงกันข้ามกัน

3. เลือกใช้คำที่มีความหมายที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน

ตัวอย่าง

พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง

หมายถึง พูดไปก็ไม่ได้ประโยชน์ นิ่งเสียดีกว่า ในสำนวนนี้คำที่ 5 กับคำที่ 8 มีความหมายอยู่ในกลุ่มเดียวกันคือ “เบี้ย” เป็นหยอยจำพวกหนึ่งที่ใช้แทนเงินในสมัยโบราณ ส่วน “ตำลึง” เป็นชื่อมาตราเงิน

สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น

หมายถึง มีคนจำนวนมากบอกเล่าให้ฟังก็ไม่เท่ากับเห็นด้วยตาของตนเอง ในสำนวนนี้คำที่ 2 กับคำที่ 6 คือ “ปาก” กับ “ตา” มีความหมายอยู่ในกลุ่มเดียวกัน กล่าวคือ ทั้ง “ปาก” และ “ตา” ต่างก็เป็นอวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกาย

3.2.2.2 พิจารณาในเรื่องชนิดของคำ

เนื่องจากสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาไทยนั้น ไม่มีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานหรือเป็นกฎตายตัว ดังนั้นจึงไม่สามารถแจกแจงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบและชนิดของคำที่ใช้ได้ อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า ชนิดของคำในรูปแบบของสำนวนที่ใช้ตัวเลขเหมือนกันค่อนข้างจะ เป็นคำนาม

ตัวอย่าง

สองจิตสองใจ “จิต” และ “ใจ” ต่างก็เป็นคำนาม

สองฝักสองฝ่าย “ฝัก” และ “ฝ่าย” ต่างก็เป็นคำนาม

ร้อยสี่ร้อยอย่าง “สี่” และ “อย่าง” ต่างก็เป็นคำนาม

3.2.3 การซ้ำในสำนวน

รูปแบบการซ้ำของสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาไทยอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การซ้ำของตัวเลขในสำนวน และการซ้ำคำในสำนวน

3.2.3.1 การซ้ำของตัวเลขในสำนวน

ตัวอย่าง

แปดเหลี่ยมแปดคม

หมายถึง มีเล่ห์เหลี่ยมมาก มีเล่ห์กลมายามาก

สองจิตสองใจ

หมายถึง ลังเลใจ ไม่แนใจ

สองฝักสองฝ่าย

หมายถึง มีใจฝักใฝ่ทั้งสองข้าง กังวลทั้งสองฝ่าย คิดคำนึงทั้งสองทาง

ร้อยสี่ร้อยอย่าง

หมายถึง ทำ พูด หรือแสดงต่างๆ นานา

3.2.3.2 การซ้ำคำในสำนวน

ตัวอย่าง

สும்สี่สும்ห้า

หมายถึง ไม่ค่อน้ำคูลหลัง ไม่รู้จักเดาทำไป

คาบแก้วมีหน้าซ้ำเป็นสองคาบ

หมายถึง มีเรื่องลำบากเกิดขึ้นกับตัวแล้วมีเรื่องลำบากเกิดขึ้นซ้ำอีก

3.2.4 หน้าที่ของสำนวนในประโยค

เมื่อได้ศึกษาวิเคราะห์แล้ว ผู้วิจัยพบว่าสำนวนที่มีตัวเลขในภาษาไทยอาจทำหน้าที่ได้เหมือนคำชนิดต่างๆดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่ของเหมือนคำนาม

ตัวอย่าง

หมาสองรางวัล

หมายถึง คนที่ทำตัวฝักใฝ่กับทั้งสองฝ่ายที่มักไม่เป็นมิตรกัน โดยหวังประโยชน์เพื่อตนเอง

ก. นายสมศักดิ์นี้จะชอบทำตัวเป็นคนกลับกลอก คอยดูเอะสักวันคงไม่มีใครอยากคบด้วย

ข. นายสมศักดิ์นี้จะชอบทำตัวเป็นหมาสองราง คอยดูเอะสักวันคงไม่มีใครอยากคบด้วย

ในประโยค ก. คำว่า “คนกลับกลอก” เป็นคำนาม เราสามารถนำสำนวน “หมาสองราง” มาแทนที่คำว่า “คนกลับกลอก” ในประโยค ก. กลายเป็นประโยค ข. ได้ และเมื่อนำสำนวน “หมาสองราง” แทนที่คำว่า “คนกลับกลอก” ในประโยคแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างสำนวน “หมาสองราง” กับคำอื่นๆ ในประโยคยังคงมีความสัมพันธ์เหมือนกับความสัมพันธ์ของ “คนกลับกลอก” กับคำอื่นๆ ในประโยค จึงกล่าวได้ว่า “หมาสองราง” ทำหน้าที่เหมือนคำนาม

ผู้ดีแปดสาแหรก

หมายถึง ผู้ดีมีสกุลสูง

ก. พวกคนรวยนี้เรื่องมากเสียจริง จะทำอะไรก็เป็นพิธีรีตองไปหมดทุกอย่าง

ข. พวกผู้ดีแปดสาแหรกนี้เรื่องมากเสียจริง จะทำอะไรก็เป็นพิธีรีตองไปหมดทุกอย่าง

ในประโยค ก. คำว่า “คนรวย” เป็นคำนาม เราสามารถนำสำนวน “ผู้ดีแปดสาแหรก” แทนที่คำว่า “คนรวย” ในประโยค ก. กลายเป็นประโยค ข. ได้ และเมื่อนำสำนวน “ผู้ดีแปดสาแหรก” แทนที่คำว่า “คนรวย” ในประโยคแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างสำนวน “ผู้ดีแปดสาแหรก” กับคำอื่นๆ ในประโยคยังคงมีความสัมพันธ์เหมือนกับความสัมพันธ์ของ “คนรวย” กับคำอื่นๆ ในประโยค จึงกล่าวได้ว่า “ผู้ดีแปดสาแหรก” ทำหน้าที่เหมือนคำนาม

2. ทำหน้าที่ของเหมือนคำกริยา

ตัวอย่าง

แจ่งสี่เบี้ย

หมายถึง พุคซีแจ่งอย่างละเอียดหรือคิดจำนวนรายจ่ายอย่างถี่ถ้วน

ก. กว่าจะเข้าใจแผนการของพวกเขา ฉันต้องนั่งอธิบายให้ฟังตั้งหลายชั่วโมงแน่ะ

ข. กว่าจะเข้าใจแผนการของพวกเขา ฉันต้องนั่งแจ่งสี่เบี้ยให้ฟังตั้งหลายชั่วโมง

แน่ะ

ในประโยค ก. คำว่า “ อธิบาย ” เป็นคำกริยา เราสามารถนำสำนวน “ แจงสี่เบี้ย ” มาแทนที่คำว่า “ อธิบาย ” ในประโยค ก. กลายเป็นประโยค ข. ได้ และเมื่อนำสำนวน “ แจงสี่เบี้ย ” แทนที่คำว่า “ อธิบาย ” ในประโยคแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างสำนวน “ แจงสี่เบี้ย ” กับคำอื่นๆ ในประโยคยังคงมีความสัมพันธ์เหมือนกับความสัมพันธ์ของ “ อธิบาย ” กับคำอื่นๆ ในประโยค จึงกล่าวได้ว่า “ แจงสี่เบี้ย ” ทำหน้าที่เหมือนคำกริยา

ตีสองหน้า

หมายถึง ไม่ซื่อสัตย์ กลับกลอก เข้าด้วยทั้งข้างโน้นข้างนี้

ก. อย่ามาคลบตะแลงกับฉันดีกว่า คราวนี้ฉันคงไม่เชื่อเธอง่ายๆหรอก

ข. อย่ามาตีสองหน้ากับฉันดีกว่า คราวนี้ฉันคงไม่เชื่อเธอง่ายๆหรอก

ในประโยค ก. คำว่า “ คลบตะแลง ” เป็นคำกริยา เราสามารถนำสำนวน “ ตีสองหน้า ” มาแทนที่คำว่า “ คลบตะแลง ” ในประโยค ก. กลายเป็นประโยค ข. ได้ และเมื่อนำสำนวน “ ตีสองหน้า ” แทนที่คำว่า “ คลบตะแลง ” ในประโยคแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างสำนวน “ ตีสองหน้า ” กับคำอื่นๆ ในประโยคยังคงมีความสัมพันธ์เหมือนกับความสัมพันธ์ของ “ คลบตะแลง ” กับคำอื่นๆ ในประโยค จึงกล่าวได้ว่า “ ตีสองหน้า ” ทำหน้าที่เหมือนคำกริยา

3. ทำหน้าที่ของเหมือนคำคุณศัพท์

ตัวอย่าง

แปดเหลี่ยมสิบสองคม

หมายถึง มีเล่ห์เหลี่ยมมาก มีเล่ห์กลมาชามาก

ก. ฉันไม่เข้าใจเลยจริงๆว่าทำไมสมศรีถึงไว้ใจคนเหลี่ยมจัดอย่างเขาได้

ข. ฉันไม่เข้าใจเลยจริงๆว่าทำไมสมศรีถึงไว้ใจคนแปดเหลี่ยมสิบสองคมอย่างเขา

ได้

ในประโยค ก. คำว่า “ เหลี่ยมจัด ” เป็นคำคุณศัพท์ เราสามารถนำสำนวน “ แปดเหลี่ยมสิบสองคม ” มาแทนที่คำว่า “ เหลี่ยมจัด ” ในประโยค ก. กลายเป็นประโยค ข. ได้ และเมื่อนำเอาสำนวน “ แปดเหลี่ยมสิบสองคม ” แทนที่คำว่า “ เหลี่ยมจัด ” ในประโยคแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างสำนวน “ แปดเหลี่ยมสิบสองคม ” กับคำอื่นๆ ในประโยคยังคงมีความสัมพันธ์เหมือนกับความสัมพันธ์ของ “ เหลี่ยมจัด ” กับคำอื่นๆ ในประโยค จึงกล่าวได้ว่า “ แปดเหลี่ยมสิบสองคม ” ทำหน้าที่เหมือนคำคุณศัพท์

ร้อยแปด

หมายถึง มากมาย สารพัด

- ก. วันๆมีแต่ปัญหา**มากมาย** ฉันทสุดที่จะทนแล้วนะ
- ข. วันๆมีแต่ปัญหา**ร้อยแปด** ฉันทสุดที่จะทนแล้วนะ

ในประโยค ก. คำว่า “มากมาย” เป็นคำคุณศัพท์ เราสามารถนำสำนวน “ร้อยแปด” มาแทนที่คำว่า “มากมาย” ในประโยค ก. กลายเป็นประโยค ข. ได้ และเมื่อนำเอาสำนวน “ร้อยแปด” แทนที่คำว่า “มากมาย” ในประโยคแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างสำนวน “ร้อยแปด” กับคำอื่นๆ ในประโยคยังคงมีความสัมพันธ์เหมือนกับความสัมพันธ์ของ “มากมาย” กับคำอื่นๆ ในประโยค จึงกล่าวได้ว่า “ร้อยแปด” ทำหน้าที่เหมือนคำคุณศัพท์

4. ทำหน้าที่ของเหมือนคำวิเศษณ์

ตัวอย่าง

เส้นยาแดงผ่าแปด

หมายถึง ห่างกันนิดเดียว

- ก. ปลายมีดเฉียดแขนขวาของฉันไป**นิดเดียว**เท่านั้น คือฉันทหลบทันเลยไม่เป็นไร
- ข. ปลายมีดเฉียดแขนขวาของฉันไป**เส้นยาแดงผ่าแปด**เท่านั้น คือฉันทหลบทันเลยไม่เป็นไร

ในประโยค ก. คำว่า “นิดเดียว” เป็นคำวิเศษณ์ เราสามารถนำสำนวน “เส้นยาแดงผ่าแปด” มาแทนที่คำว่า “นิดเดียว” ในประโยค ก. กลายเป็นประโยค ข. ได้ และเมื่อนำสำนวน “เส้นยาแดงผ่าแปด” แทนที่คำว่า “นิดเดียว” ในประโยคแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างสำนวน “เส้นยาแดงผ่าแปด” กับคำอื่นๆ ในประโยคยังคงมีความสัมพันธ์เหมือนกับความสัมพันธ์ของ “นิดเดียว” กับคำอื่นๆ ในประโยค จึงกล่าวได้ว่า “เส้นยาแดงผ่าแปด” ทำหน้าที่เหมือนคำวิเศษณ์

ส้มสี่ส้มห้า

หมายถึง ไม่ดูหน้าคุณหลัง ไม่รู้ก็เดาทำไป

- ก. อย่าพูดจา**ส่งเดช**อย่างนั้นสิ
- ข. อย่าพูดจา**ส้มสี่ส้มห้า**อย่างนั้นสิ

ในประโยค ก. คำว่า “ส่งเดช” เป็นคำวิเศษณ์ เราสามารถนำสำนวน “สุ่มสี่สุ่มห้า” มาแทนที่คำว่า “ส่งเดช” ในประโยค ก. กลายเป็นประโยค ข. ได้ และเมื่อนำสำนวน “สุ่มสี่สุ่มห้า” แทนที่คำว่า “ส่งเดช” ในประโยคแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างสำนวน “สุ่มสี่สุ่มห้า” กับคำอื่นๆ ในประโยคยังคงมีความสัมพันธ์เหมือนกับความสัมพันธ์ของ “ส่งเดช” กับคำอื่นๆ ในประโยค จึงกล่าวได้ว่า “สุ่มสี่สุ่มห้า” ทำหน้าที่เหมือนคำวิเศษณ์

3.2.5 ภาพลักษณ์ในสำนวน

ผู้วิจัยพบว่าการใช้ตัวเลขประกอบเป็นสำนวนไทยนั้นก่อให้เกิดภาพลักษณ์เชิงอุปมา ดังนี้

1.) ภาพลักษณ์เชิงอุปมา โดยการแสดงลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยการกล่าวถึงอีกสิ่งหนึ่งแทน เพื่ออิงความหมายจากสิ่งนั้นให้โยงไปถึงสิ่งที่ต้องการอธิบาย

ตัวอย่าง

ชักแม่น้ำทั้งห้า

หมายถึง ไม่พูดตรงๆตามจุดประสงค์ แต่พูดเรื่องอื่นๆหวานล่อมเข้ามาเสียก่อน แล้วจึงหันเข้าหาจุดประสงค์ ใช้ “การชักแม่น้ำ” มาเปรียบในเชิงอุปมากับการดึงเอาเหตุผลต่างๆมาพูดหวานล่อม

สิบเบี้ยใกล้มือ

หมายถึง ไม่ถึงโอกาสที่ควรได้ ถึงจะน้อยก็ยังดีกว่าไม่ได้ ใช้ “สิบเบี้ย” ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่มีค่าน้อยมาก มาเปรียบในเชิงอุปมากับของหรือประโยชน์ที่มีจำนวนน้อย

2.) ภาพลักษณ์เชิงอุปมาโดยการนำเอาลักษณะเฉพาะมาแทนที่ลักษณะโดยทั่วไปของสิ่งนั้น ซึ่งก็คือ การนำเอาตัวเลขที่เป็นจำนวนที่แน่นอนมาแทนการกล่าวถึงสิ่งนั้นโดยรวม

ตัวอย่าง

กินสี่ถ้วย

หมายถึง กินเลี้ยงในงานที่มีการเลี้ยงแขก ในสำนวนนี้ “สี่” ไม่ได้มีความหมายโดยตรง แต่เป็นคำที่ใช้เรียกรวมๆ หมายถึง กินเลี้ยง ซึ่งอาหารที่จัดในงานเลี้ยงก็ย่อมมีมากกว่าสี่อย่างอย่างแน่นอน

สิบแปดมงกุฏ

หมายถึง นักเลงการพนันใหญ่ในสำนวนนี้ “สิบแปด” ไม่ได้มีความหมายโดยตรง แต่เป็นคำที่ใช้เรียกรวมๆหมายถึง กลุ่มหรือพวกนักเลง

3.) ภาพลักษณ์เชิงอุปมาโดยการกล่าวเกินจริง เป็นการกล่าวขยายความให้เกินจากความ เป็นจริง เพื่อช่วยให้เกิดภาพจินตนาการที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตัวอย่าง

สองลิ้น

หมายถึง พุคกลับไปกลับมา พุคสับปลับ พุคไม่อยู่กับร่องกับรอย ในสำนวนนี้มี ลักษณะของการกล่าวเกินจริง กล่าวคือ คนเราปกติมีลิ้นเพียงลิ้นเดียวเท่านั้น ดังนั้น การใช้ “สอง ลิ้น” ในที่นี้จึงเป็นการกล่าวเกินจริง

4.) ภาพลักษณ์เชิงอุปมาโดยการนำเอาตัวเลขสองตัว ตัวหนึ่งแสดงจำนวนมาก และอีกตัว หนึ่งแสดงจำนวนน้อยมาประกอบเข้ากับคำอื่นๆ เพื่อให้เห็นภาพของจำนวนที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนมากขึ้น

ตัวอย่าง

สิบคนเข้า ไม่เท่าหนึ่งคนออก

หมายถึง คนภายในครอบครัวที่แยกย้ายออกไปแม้เพียงคนเดียว ย่อมมีค่ามากกว่าคนที่ เข้ามาอยู่ใหม่หลายคน ในสำนวนนี้ใช้ “สิบ” ซึ่งเป็นตัวเลขที่แสดงจำนวนมาก กับ พระยาเพียง หนึ่งคน ซึ่งแสดงจำนวนน้อย

สิบพ่อค้า ไม่เท่าพระยาเลี้ยง

หมายถึง แม้ว่าจะมีพ่อค้าจำนวนมากคอยอุปถัมภ์เลี้ยงดู แต่ก็สู้พระเจ้าแผ่นดินเพียง พระองค์เดียวชุบเลี้ยงไม่ได้ ใช้กล่าวถึงอาชีพค้าขายว่าสู้รับราชการเป็นขุนนางไม่ได้ เช่นเดียวกัน กับในตัวอย่างข้างต้น ในสำนวนนี้ใช้ “สิบ” ซึ่งเป็นตัวเลขที่แสดงจำนวนมาก กับ “หนึ่ง” ซึ่งเป็นตัวเลขที่ใช้แสดงจำนวนน้อย

5.) ภาพลักษณ์เชิงอุปมาโดยการแยกตัวเลขออกจากกัน แล้วใส่คำผสมสองพยางค์ลงไป โดยมีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มจำนวนพยางค์ด้วย

ตัวอย่าง

สองฝักสองฝ่าย

หมายถึง มีใจฝักใฝ่ทั้งสองข้าง กังวลทั้งสองฝ่าย คิดคำนึงทั้งสองทาง สำนวนนี้มาจากการแยกคำว่า “ฝักฝ่าย” ออกจากกัน

สองจิตสองใจ

หมายถึง ลังเล ไม่แนใจ สำนวนนี้มาจากการแยกคำว่า “จิตใจ” ออกจากกัน

6.) ภาพลักษณ์เชิงอุปมาโดยการใช้คำที่อ้อมค้อมแทนการกล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่ดี หรือเป็นสิ่งที่ต้องห้ามโดยตรง เช่น

ตัวอย่าง

สองผม

หมายถึง ผมหงอกแล้ว เป็นผู้ใหญ่มากแล้ว ส่วนวนนี้ใช้ “ ผมบนศีรษะซึ่งมีทั้งสีดำ ปนสีขาว ” แทนการกล่าวถึง การเข้าสู่วัยสูงอายุโดยตรง

สามสิ่งเฟื่อง

หมายถึง บ้าๆบอๆ จริตไม่ปกติ ส่วนวนนี้นำเอาหน้าหนึ่งของเงินมาใช้ กล่าวคือ บาท หนึ่งมี 4 สลึง และถ้ามีสามสลึงเฟื่อง ย่อมแสดงว่าไม่ครบบาท ดังนั้น จึงใช้ “ สามสลึงเฟื่อง ” แทนการกล่าวถึง คนที่มีสติไม่สมบูรณ์ โดยตรง

ห้าแค้น

หมายถึง เสียหน้า เสียแค้น เสียที สิ้นท่า หมดความสง่าผ่าเผย สำแดงความไม่มีภูมิ ออกมาให้เห็น ส่วนวนนี้ใช้แค้นหรือชั้นเชิงที่มีเพียงห้า มาแทนการกล่าวถึง การเสียหน้าหรือสิ้นท่าโดยตรง